EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 20.12.2006
COM(2006) 833 galīgā redakcija

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Novērtējuma ziņojums par Finanšu nodrošinājuma līgumu direktīvu (2002/47/EK)

KOMISIJAS ZIŅOJUMS PADOMEI UN EIROPAS PARLAMENTAM

Novērtējuma ziņojums par Finanšu nodrošinājuma līgumu direktīvu (2002/47/EK)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

SATURS

1. Ievads ... 3

2. Novērtējuma metode un darbības joma ... 3

3. Direktīvas īstenošana un ietekme ... 4

3.1. Direktīvas nozīmīgums ... 4

3.2. Efektivitāte ... 5

3.3. Lietderība ... 5

4. Galvenie jautājumi ... 6

4.1. Direktīvas materiālā darbības joma – Kredītprasības ... 6

4.1.1. Jauni nodrošinājuma veidi ... 6

4.1.2. Atbilstības kritēriji ... 6

4.1.3. Ekonomiskais pamatojums, lai atbilstīgajiem nodrošinājumiem pievienotu arī kredītprasības ... 7

4.1.4. Juridiskie jautājumi, kas attiecas uz kredītprasību izmantošanu par nodrošinājumu ... 8

4.2. Atteikšanās noteikumi ... 8

4.2.1. Direktīvas aptvertais personu loks – 1. panta 3. punkts ... 8

4.2.2. Iespēja izslēgt no direktīvas darbības jomas noteiktas akcijas – 1. panta 4. punkta b) apakšpunkts ... 9

4.2.3. Atsavināšana – 4. panta 3. punkts ... 9

4.3. Izmantošanas tiesības – 5. pants ... 10

4.4. Noslēguma ieskaita noteikumu atzīšana – 7. pants ... 10

4.5. Jurisdikcijas kolīzija – 9. pants ... 11

5. Slēdzieni ... 11

1. IEVADS

Finanšu nodrošinājuma līgumu Direktīva 2002/47/EK (turpmāk tekstā — tikai „FND" vai „direktīva") rada vienotu ES tiesisku regulējumu finanšu nodrošinājuma (pārrobežu) izmantošanai un tādējādi atceļ lielāko daļu formālo prasību, kas tradicionāli tiek saistītas ar nodrošinājuma līgumiem. Finanšu nodrošinājums ir aktīvi, ko aizņēmējs nodod aizdevēja rīcībā, lai pēc iespējas mazinātu finanšu zaudējuma risku gadījumā, ja aizņēmējs nepilda savas finansiālās saistības pret aizdevēju. Nodrošinājumu aizvien vairāk izmanto visos darījumu veidos, tostarp kapitāla tirgos, banku finanšu un finansējumu pārvaldībā, maksājumu un mijieskaita sistēmās un vispārējos banku aizdevumos. Nodrošinājumu visbiežāk sniedz skaidrā naudā vai vērtspapīros.

Direktīvas mērķis bija panākt lielāku Eiropas finanšu tirgu integrāciju un rentabilitāti, vienkāršojot aizņēmuma nodrošinājuma procesu, uzlabojot nodrošinājuma izmantošanas juridisko noteiktību un samazinot risku tirgus dalībniekiem. Pirms šīs direktīvas pieņemšanas aizsardzību saskaņā ar 9. panta 1. punktu Norēķinu galīguma direktīvā (NGD)[1] baudīja tikai tāds nodrošinājums, ko izdevusi centrālā banka vai kas sniegts apvienojumā ar dalību īpaši izraudzītā sistēmā. Visaptverošāka pieeja FND formā kļuva vajadzīga, jo dažādie valstu tiesību akti, ko piemēroja nodrošinājuma izmantošanai, bieži vien bija nepraktiski un arī nepārredzami, kā rezultāts bija neskaidrība attiecībā uz nodrošinājuma kā pārrobežu darījumu aizsardzības līdzekļa efektivitāti.

Direktīvas 10. pantā ir noteikts, ka

„Vēlākais 2006. gada 27. decembrī Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei ziņojumu par šīs direktīvas piemērošanu, jo īpaši par 1. panta 3. punkta, 4. panta 3. punkta un 5. panta piemērošanu, vajadzības gadījumā pievienojot priekšlikumus par tās pārskatīšanu."

Šajā ziņojumā ir novērtēta FND īstenošana un tās ietekme, kā arī tas, vai direktīvai vajadzīgi grozījumi[2].

2. NOVĒRTĒJUMA METODE UN DARBĪBAS JOMA

Lai sagatavotu šo ziņojumu, Komisija 2006. gada sākumā lūdza dalībvalstis, Eiropas Centrālo banku un EEZ valstis atbildēt uz aptaujas anketas jautājumiem par FND īstenošanu un piemērošanu. Tika izveidota arī mazāk detalizēta aptaujas anketa privātajam sektoram. Atbildes sniedza visas dalībvalstis, izņemot Spāniju. Atbildēja arī viena EEZ valsts – Norvēģija. Komisija tiešā veidā saņēma 27 atbildes no dažādiem galvenajiem finanšu tirgus dalībniekiem un organizācijām, tostarp no Eiropas Centrālās bankas. Dažas dalībvalstis savām atbildēm pievienoja arī no privātā sektora pārstāvjiem saņemtās atbildes. Tādējādi šajā novērtējumā ir izmantots plašs materiāla klāsts. Tā kā tas ir publiskots, šajā novērtējumā tā

---

[1] Direktīva 98/26/EK par norēķinu galīgumu maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmās, "OV" L 166, 11.06.1998, 45-50. lpp.

[2] Šis ziņojums nekomentē pārrunas par UNIDROIT Konvenciju par pamatnoteikumiem attiecībā uz starpposma vērtspapīriem

saturs nav atkārtots, ja vien tas nav bijis nepieciešams. Pielikums, aptaujas anketas un atbildes ir publicētas Iekšējā tirgus ģenerāldirektorāta tīmekļa vietnē[3].

Ņemot vērā FND īso vēsturi, būtu pāragri izdarīt secinājumus par direktīvas ietekmi. Līdz ar to šajā ziņojumā aplūkoti galvenokārt jautājumi, kas saistīti ar īstenošanu, un īstermiņa rezultāti.

3. DIREKTĪVAS ĪSTENOŠANA UN IETEKME

FND tika pieņemta 2002. gada 6. jūnijā, un vairums dalībvalstu to īstenoja 2004. gadā; tikai divas dalībvalstis[4] direktīvu īstenoja noteiktajā termiņā — līdz 2003. gada 27. decembrim —, bet deviņas dalībvalstis nebija īstenojušas direktīvu vēl līdz 2005. gadam. No EEZ valstīm Islande un Norvēģija ir pieņēmušas īstenošanas regulu. Komisija uzskata, ka kopumā dalībvalstis ir pienācīgi īstenojušas FND, un to ir apliecinājuši arī daudzie nozares ieguldījumi.

3.1. Direktīvas nozīmīgums

ES repo tirgus, viens no lielākajiem finanšu tirgiem pasaulē, pēdējos gados strauji aug – tā kopējā vērtība 2005. gada decembrī bija 5,883 miljardi euro salīdzinājumā ar 3,788 miljardiem euro 2003. gada decembrī un 1,863 miljardiem euro 2001. gada jūnijā[5]. Turklāt saskaņā ar Eirosistēmas datiem[6] nodrošinājumu izmantošanas apmērs Eirosistēmas kredītoperācijās laika posmā no 2002. līdz 2005. gadam ir palielinājies par apmēram 33 % — no 650 miljardiem euro līdz 866 miljardiem euro.

Pieaug arī tendence, ka Eirosistēmas darījumu partneri kādā euro zonas dalībvalstī izmanto citas euro zonas dalībvalsts izcelsmes nodrošinājumu. 2005. gada beigās gandrīz 50 % Eirosistēmas izmantoto nodrošinājumu bija starpvalstu darījumi, salīdzinot ar tikai 12 % 1999. gadā. To atspoguļo šis grafiks[7].

---

3 http://europa.eu.int/comm/internal_market/financial-markets/collateral/index_en.htm

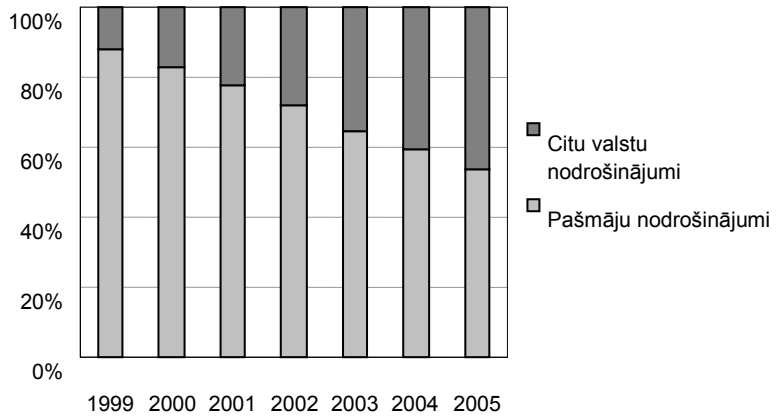
4 Austrija un Apvienotā Karaliste

5 Starptautiskā kapitāla tirgus asociācijas (ICMA) Eiropas repo (pārdošana ar atpirkšanu) tirgus aptauja, 2006.g. marts.

6 Piem., līgums, ar kuru Eiropas Centrālā banka un valstu centrālās bankas, kas ir pieņēmušas eiro, veic centrālo banku Eiropas sistēmas uzdevumus euro zonā.

7 Eiropas Centrālās bankas ikmēneša biļetens, 2006.g. maijs: Vienotais saraksts Eirosistēmas nodrošinājuma sistēmā, 78. lpp.

1. grafiks: Vietējo nodrošinājumu izmantošana salīdzinājumā ar citu valstu nodrošinājumu izmantošanu

Šie skaitļi rāda, ka direktīvai šodien ir ievērojama nozīme finanšu nozarē.

3.2. Efektivitāte

Ir pāragri pilnībā novērtēt, vai direktīva ir veicinājusi lielāku Eiropas finanšu tirgu integrāciju un rentabilitāti. Tomēr kopumā respondenti[8] piekrīt, ka FND ļauj vieglāk izmantot finanšu nodrošinājumu Eiropas finanšu tirgū un ka tā ir vienkāršojusi un padarījusi efektīvākas nodrošinājuma izmantošanas procedūras.

FND ir samazinājusi tiesisko un administratīvo slogu, kas attiecas uz nodrošinājuma ņemšanu un piemērošanu. Tā ir vienkāršojusi procedūras, kas saistītas ar finanšu nodrošinājuma radīšanu, uzlabošanu, derīgumu un piemērojamību, paredzot, ka vienīgā oficiālā prasība tā sniegšanai ir tā apliecināšana rakstveidā vai juridiski līdzvērtīgā veidā. Tā ir arī uzlabojusi tiesisko noteiktību attiecībā uz dažām metodēm, ko izmanto nodrošinājuma darījumos. FND palīdz tirgus dalībniekiem labāk pārvaldīt tiesisko risku, tādējādi veicinot kapitāla izmaksu samazināšanu saskaņā ar Bāzeles II dokumentu.

Dažos pēdējos gados ir radītas daudzas Eiropas nodrošinājuma programmas: piemēram, ABN AMRO ziņo par finanšu nodrošinājuma līgumu ar ES darījumu partneriem skaita palielināšanos par 240 % kopš 2002. gada decembra; līdzīgs pieaugums vērojams ES denominēto aktīvu izmantošanā par nodrošinājumu[9]. ABN AMRO uzskata, ka FND (gaidāmā pieņemšana) atvieglo minēto līgumu noslēgšanu, un šim viedoklim piekrīt arī citi[10]. Arī Komisija atbalsta šo viedokli.

3.3. Lietderība

Tirgus dalībniekiem ir radušās minimālas izmaksas, mainot savas informācijas sistēmas, tomēr svarīgāk ir tas, ka FND ir samazinājusi juridiskās un administratīvās izmaksas, kas saistītas ar nodrošinājuma ņemšanu un piemērošanu — tā ir vienkāršojusi minētās ar finanšu

---

8 Skatīt, piemēram, atbildes no ISDA (Starptautisko mijmaiņas darījumu un atvasināto vērtspapīru asociācijas), EFMLG (Eiropas tirgu advokātu grupas) un ESBG (Eiropas krājbankas grupa)

9 ABN AMRO atbilde uz 5. jautājums.

10 *Zentraler Kreditausschuss*, atbilde uz 3. jautājumu.

nodrošinājumu saistītās procedūras, un tā rezultātā ar nodrošinājuma atzīšanu ir saistīts mazāks skaits nosacījumu[11].

4. GALVENIE JAUTĀJUMI

Šajā nodaļā ir apskatīti septiņi galvenie jautājumi, kas tika identificēti, veicot novērtējumu. Pirmkārt, tajā ir apsvērts jautājums, vai finanšu tirgos izmantotajiem papildu aktīvu veidiem, piemēram, kredītprasībām, būtu jābauda FND aizsardzība. Vēl tajā ir novērtēti trīs atteikšanās noteikumi, atkārtotas izmantošanas tiesības, vajadzība pēc pastiprināta tiesiskā režīma noslēguma ieskaitam un tiesību aktu konflikta noteikums.

4.1. Direktīvas materiālā darbības joma – Kredītprasības

4.1.1. Jauni nodrošinājuma veidi

Trīs dalībvalstis – Čehija, Francija un Zviedrija – sarakstos ar aktīviem, kas var kalpot par nodrošinājumu saskaņā ar šo direktīvu, iekļauj konkrētus debitoru parādu veidus, piemēram, kredīta vai citas prasības. Tādējādi tās savā jurisdikcijā ir paplašinājušas Direktīvas materiālo piemērošanas jomu. Čehija ir iekļāvusi kredītprasības valsts transpozīcijā. Francija tajā iekļauj arī prasības un dažādus tiesību veidus, ja tās ir nododamas tālāk. Zviedrija ir iekļāvusi valsts transpozīcijā naudas aizdevumus. Kredītprasības ir padarāmas par nodrošinājumu arī dažās citās dalībvalstīs, ievērojot tiesiskos nosacījumus.

Dažos pēdējos gados jauni aktīvu veidi arī ir kļuvuši svarīgi nodrošinājuma operācijām finanšu tirgus vai centrālās bankas mērķiem. Eiropas Centrālās bankas Padome 2004. gadā nolēma no 2007. gada 1. janvāra noteikt kredītprasības kā atļautu nodrošinājuma veidu Eirosistēmas kredītoperācijām. Līdz ar to radās jautājums, vai kredītprasībām centrālās bankas mērķiem būtu jābauda aizsardzība saskaņā ar FND.

4.1.2. Atbilstības kritēriji

2005. gada jūlijā Eiropas Centrālā banka publicēja konkrētus kredītprasībām piemērojamus atbilstības kritērijus[12], tostarp šādus: parādnieka (vai garantētāja) reģistrācijas vieta ir euro zonas dalībvalsts. Uz aizdevuma līgumu attiecas euro zonas dalībvalsts tiesību akti. Kritērijiem atbilstošo parādnieku diapazons ir ierobežots līdz nefinanšu korporācijām un valsts sektora struktūrām.

Līdz ar to no 2007. gada 1. janvāra pirmoreiz euro zonā noteiktas kredītprasības būs atbilstīgas, lai tās izmantotu kā nodrošinājumu. Kopējo faktiskās kredītprasību izmantošanas apmēru visās iesaistītajās dalībvalstīs šobrīd ir grūti aplēst. Tomēr, kā norāda Eiropas Centrālā banka, sagaidāms, piemēram, ka atbilstīgas būs prasības līdz 800 miljardu euro apmērā, kuras attiecinātas tikai uz valsts pārvaldes sektoru, un tās varēs izmantot darījumu partneri Eirosistēmas kredītoperācijās.

---

11 *City of London Law Society Financial Law Committee*, atbilde uz 3. jautājumu.

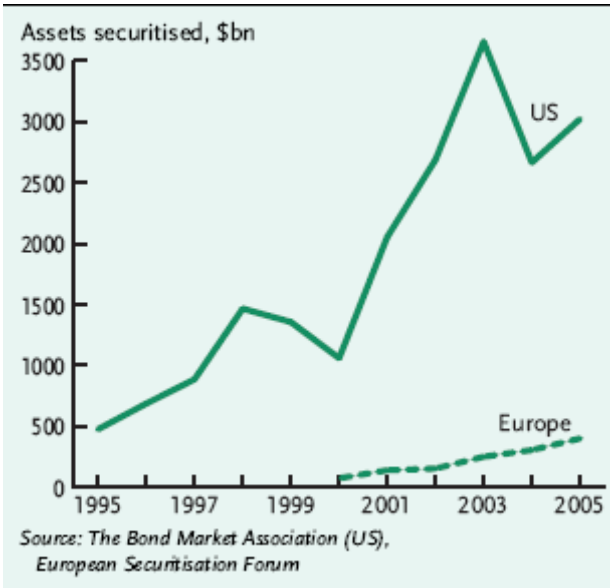
12 Lai iegūtu sīkāku informāciju, Skatīt ECB publikāciju „Vienotās monetārās politikas īstenošana euro zonā: vispārējie dokumenti par Eirosistēmas monetārās politikas instrumentiem un procedūrām", publikācijas datums: 2006. gada 15.septembris.

4.1.3. Ekonomiskais pamatojums, lai atbilstīgajiem nodrošinājumiem pievienotu arī kredītprasības

Nodrošinājumu izmantošanas palielināšana ir pozitīvs notikums, jo dod investoriem iespēju piekļūt fondiem, bet kredītiestādēm – efektīvāk sniegt aizdevumus. FND darbības jomas paplašināšana, iekļaujot atbilstīgajos nodrošinājumos arī kredītprasības, dotu turpmāku ieguldījumu līdzvērtīgu konkurences apstākļu izveidē un veicinātu šā instrumenta pārrobežu izmantošanu par nodrošinājumu. Ja kredītprasību izmantošana par nodrošinājumu tiktu atvieglota, tad labumu gūtu arī patērētāji/ parādnieki, jo kredītprasību izmantošana par nodrošinājumu rezultātā varētu radīt intensīvāku konkurenci un uzlabot kredītu pieejamību.

Tā rezultātā, ka kredītprasības šobrīd nav atbilstīgs nodrošinājums, ievērojams kapitāla apjoms kredītprasību formā ir neaktīvs Eiropas kredītiestāžu bilancēs. Atbilstīgi Eiropas Centrālās bankas aplēsēm šis apjoms pārsniedz 50 % no euro zonas kredītiestāžu bilances. Kredītprasību atzīšana par atbilstīgu nodrošinājumu radītu iespēju mobilizēt šo ievērojamo kapitālu, lietderīgāk izmantojot to Eiropas ekonomikā. Tas arī nostādītu Eiropas kredītiestādes vienlīdzīgākā situācijā ar starptautiskajiem, piemēram, ASV konkurentiem — ASV kredītprasības tradicionāli veido daudz mazāku daļu no bilances. Dažādais parādu kapitalizācijas līmenis ir atspoguļots šajā grafikā:

2. grafiks: Parādu pārvēršana vērtspapīros

Assets securitised, $ bn — Vērtspapīros pārvērstie aktīvi, miljardos dolāru
US/ Europe — ASV / Eiropa
Source: The bond Market Association (US) — Avots: Obligāciju tirgus asociācija (ASV)
European Securitisation Forum — Eiropas Vērtspapīru forums

Vienots tiesiskais regulējums, kas veicinātu kredītprasību izmantošanu par nodrošinājumu, būtu labvēlīgs arī finanšu tirgus darījumiem, jo tas palielinātu jaunu aktīvu veidu pieejamību, piemēram, attiecībā uz nodrošinātām kredītoperācijām. Turklāt kredītprasību iekļaušana atbilstīgajos nodrošinājumos mērķtiecīgi paplašinātu kapitalizācijas iespējas. Pārvēršana vērtspapīros ir svarīgs un vērtīgs instruments, kas piedāvā investoriem vēl vienu aizdevumu iespēju un ļauj bankām vieglāk mobilizēt līdzekļus. Tomēr tas arī pakļauj dalībniekus kapitāla tirgu nepastāvībai. Nodrošinājuma izmantošanas atvieglošana, iekļaujot atbilstīgā nodrošinājuma veidos arī kredītprasības, papildinātu kapitalizācijas iespējas tām kredītiestādēm, kas nav gatavas mobilizēt līdzekļus kapitāla tirgos.

Šobrīd ES dalībvalstīs pastāv atšķirības saistībā ar formalitātēm un metodēm, lai padarītu kredītprasības par nodrošinājumu, kā tas bija arī gadījumā ar vērtspapīriem un skaidru naudu pirms FND pieņemšanas. FND darbības jomas paplašināšana, iekļaujot tajā arī kredītprasības, nodrošinātu līdzvērtīgus konkurences apstākļus visiem tirgus dalībniekiem visā ES.

Visbeidzot, kredītprasību padarīšana par atbilstīgu nodrošinājumu visās dalībvalstīs var veicināt augstas likviditātes nodrošinājumu pieejamību finanšu darījumiem. Kredītprasības, ko izmanto par atbilstīgu nodrošinājumu Eiropas Centrālajai bankai, ļautu kredītiestādēm izmantot augstas likviditātes aktīvus, piemēram, valdības vērtspapīrus, kas Eirosistēma šobrīd ir paredzēti citam izmantojumam Eiropas ekonomikas vajadzībām.

Ņemot vērā iepriekš minēto, Komisija secina, ka FND grozījums, lai iekļautu tās darbības jomā arī kredītprasības, maksimāli palielinātu Eiropas Centrālās bankas Padomes lēmuma ekonomisko ietekmi un būtu labvēlīgs finanšu tirgus dalībniekiem.

4.1.4. Juridiskie jautājumi, kas attiecas uz kredītprasību izmantošanu par nodrošinājumu

Papildus Eirosistēmas atbilstīguma prasībām ir jārisina daži turpmāki juridiski jautājumi, lai nodrošinātu, ka kredītprasības kļūst par Eirosistēmā tiesiski spēkā esošu un īstenojamu nodrošinājuma veidu. Tādi jautājumi attiecas, piemēram, uz to, vai parādnieks jāinformē par viņa kredītprasību pārvēršanu par nodrošinājumu, uz bankas konfidencialitāti attiecībā uz parādnieka informāciju, un uz iespējamo ierobežojumu atcelšanu attiecībā uz aizdevumu mobilizāciju un realizāciju. Tā kā nav vienota ES tiesiska regulējuma par kredītprasībām un to izmantošanu kā nodrošinājumu, minētos jautājumus dažādās valstu jurisdikcijās nerisina vienotā veidā.

Acīmredzams veids, kā risināt dažus no minētajiem jautājumiem, būtu paplašināt FND darbības jomu. Eirosistēma šobrīd pēta tehniskos jautājumus, kas attiecas uz kredītprasību izmantošanu kā nodrošinājumu. Atkarībā no šā darba virzības Komisija apsvērs grozījumu priekšlikumus 2007. gadā.

4.2. Atteikšanās noteikumi

4.2.1. Direktīvas aptvertais personu loks – 1. panta 3. punkts

Direktīvas apspriešanas laikā (kā arī īstenošanas fāzē) liela uzmanība tika pievērsta jautājumam par to, kam būtu jāgūst labums no direktīvas sniegtās aizsardzības, jo īpašu režīmu nodrošinājuma līgumiem var uztvert kā neatbilstošu vispārējam principam par vienlīdzīgu attieksmi pret kreditoriem, kuriem tiek veikta maksātnespējas procedūra. FND 1. panta 3. punkts dod dalībvalstīm iespēju noteikt, ka direktīvas darbības jomā neietilpst finanšu nodrošinājuma līgumi, kur viena puse ir 1. panta 2. punkta e) apakšpunktā minētā persona.

Dažas dalībvalstis apsvēra iespēju piemērot pilnīgu atteikšanos, bet galu galā tikai Austrija nolēma to darīt. Daļēju atteikšanos piemēro tikai piecas dalībvalstis — Čehija, Slovēnija, Zviedrija, Francija un Vācija. Saskaņā ar Čehijas īstenošanas tiesību aktiem atteikšanos piemēro tikai noteikta lieluma uzņēmumiem, ņemot vērā jebkurus divus no šiem trim kritērijiem: aktīvi, apgrozījums un kapitāls. Slovēnijā īstenošanas tiesību akti izslēdz no direktīvas darbības jomas tās juridiskās personas, kuras nav definētas kā „lieli uzņēmumi" saskaņā ar komercuzņēmumu likumu, piemēram, mazos un vidējos uzņēmumus, asociācijas un noteiktas juridiskās personas saskaņā ar civiltiesībām. Zviedrijas tiesību akti ierobežo

iespēju atkārtoti ieķīlāt aktīvus finanšu starpniekiem. Francija ir daļēji izslēgusi no direktīvas darbības jomas darījumus, uz kuriem attiecas īpašs režīms, kas pēc būtības izslēdz vienkāršus uzņēmumus. Vācijas transpozīcija ietver darījumus starp divām juridiskām vienībām, ko definē kā uzņēmumus, izslēdzot fiziskas personas, atsevišķus tirgotājus un personālsabiedrības. Tomēr, ja nodrošinājuma devējs ir uzņēmums, tad ir nosegts tikai finanšu nodrošinājums, ko izmanto, lai nodrošinātu specifiski noteiktas finansiālās saistības. Tas nozīmē, ka no direktīvas darbības jomas izslēgti ir galvenokārt ilgtermiņa skaidras naudas aizdevumi uzņēmumiem.

Desmit dalībvalstis (Apvienotā Karaliste, Beļģija, Dānija, Francija, Igaunija, Itālija, Luksemburga, Somija, Spānija un Vācija) ir paplašinājušas direktīvas piemērošanas jomas aptverto personu loku, iekļaujot tajā arī struktūras, kas direktīvā nav minētas.

Daži enerģētikas nozares pārstāvji (piemēram, Eiropas energotirgotāju federācija EFET) vēlas paplašināt FND darbības jomu, lai tā attiektos arī uz nereglamentētajām struktūrām, piemēram, enerģētikas tirdzniecības sabiedrībām, tā lai aizsargāti būtu arī līgumi starp šādām struktūrām (tostarp noslēguma ieskaita noteikumi, kas saskaņoti tādos līgumos). Komisija ir apsvērusi šo ieteikumu, bet uzskata, ka tāda direktīvas darbības jomas paplašināšana pārsniegtu plānoto darbības jomu, kas ir balstīta uz tādu līgumu aizsardzību, kuros vismaz viena no pusēm ir valsts sektora iestāde, centrālā banka vai finanšu iestāde.

4.2.2. Iespēja izslēgt no direktīvas darbības jomas noteiktas akcijas – 1. panta 4. punkta b) apakšpunkts

FND 1. panta 4. punkta b) apakšpunkts dod dalībvalstīm iespēju izslēgt no direktīvas darbības jomas finanšu nodrošinājumu, ko veido nodrošinājuma devēja paša akcijas, akcijas saistītos uzņēmumos atbilstīgi Padomes Septītajai direktīvai 83/349/EEK (1983. gada 13. jūnijs), kas attiecas uz konsolidētajiem pārskatiem [14] un akcijas tādos uzņēmumos, kuru vienīgais uzdevums ir turēt īpašumā nodrošinājuma devēja uzņēmējdarbības veikšanai vajadzīgos ražošanas pamatlīdzekļus vai nekustamo īpašumu.

Tikai viena dalībvalsts – Dānija – piemēroja pilnīgu atteikšanos atbilstīgi 1. panta 4. punkta b) apakšpunktam. Daļēju atteikšanos attiecībā uz konkrētiem aktīvu veidiem piemēro Vācija, Īrija un Zviedrija. Vācija neuzskata, ka nodrošinājuma sniedzēja „paša akcijas" un saistīto uzņēmumu akcijas Direktīvas 83/349/EEK nozīmē ir „finanšu nodrošinājums", ja nodrošinājuma sniedzējs vai saistītais uzņēmums ir korporatīva vai cita persona, uz ko attiecas direktīvas 1. panta 2. punkta e) apakšpunkts. Īrija saskaņā ar šo direktīvu izslēdz no „finanšu nodrošinājuma" darbības jomas akcijas uzņēmumos, kuru vienīgais mērķis ir vai nu turēt īpašumā ražošanas līdzekļus, kas ir būtiski nodrošinājuma sniedzēja darījumiem, vai arī turēt īpašumā nekustamo īpašumu. Zviedrijā atteikšanās attiecas tikai uz biržas sarakstā neiekļautām akcijām saistītajos uzņēmumos bankrota gadījumā.

Tā kā nav vērojama būtiska ietekme uz iekšējā tirgus darbību, Komisija nevēlas atkārtoti sākt debates Eiropas līmenī un tāpēc neiesniegs priekšlikumus, lai atceltu kādu no atteikšanās noteikumiem.

4.2.3. Atsavināšana – 4. panta 3. punkts

FND 4. panta 3. punkts ļauj noteiktām dalībvalstīm atteikties no atsavināšanas tiesībām nodrošinājuma ņēmējam. Atsavināšana būtībā nozīmē to, ka nodrošinājuma ņēmējs piemērošanas gadījumā – ar zināmiem nosacījumiem – var turēt aktīvus kā savu īpašumu,

nevis tos pārdot. Tomēr neviena dalībvalsts nav izmantojusi šo iespēju. Līdz ar to visas 25 dalībvalstis tagad atzīst atsavināšanu nodrošinājuma ņēmējam direktīvas piemērošanas gadījumā. Tāpēc nākamajā FND pārskatīšanā 4. panta 3. punktu var svītrot.

4.3. Izmantošanas tiesības – 5. pants

FND 5. panta 1. punktā ir noteikts, ka dalībvalstīm jānodrošina, lai nodrošinājuma ņēmējs būtu tiesīgs īstenot lietojuma tiesības attiecībā uz finanšu instrumentiem, kas nodoti saskaņā ar līgumu par finanšu nodrošinājumu galvojuma veidā, ja un tādā mērā, kā to paredz līguma noteikumi. „Izmantošanas tiesības" nozīmē, ka nodrošinājuma ņēmējam ir tiesības atsavināt nodrošinājumu trešās puses labā, nododot īpašumtiesības vai nodrošinājumu. Sniedzot iespēju piešķirt vispārējās pārdošanas tiesības nodrošinājuma ņēmējiem, FND palielina skaidras naudas un vērtspapīru tirgus likviditāti.

Daudzām dalībvalstīm atkārtotas izmantošanas tiesības bija jaunums, bet tagad visas dalībvalstis savās tiesību sistēmās ir noteikušas, ka nodrošinājuma ņēmējam ir tiesības izmantot atkārtotas izmantošanas tiesības, ja (un tādā mērā, kā) tas paredzēts nodrošinājuma līgumā. Nešķiet, ka izmantošanas tiesību izveide saskaņā ar šo direktīvu radītu sarežģījumus, tomēr vēl jānovēro, kādu pieredzi tirgus gūs līdz ar šo tiesību izmantošanu. Tāpēc Komisija uzskata, ka šobrīd turpmāka darbība nav vajadzīga.

4.4. Noslēguma ieskaita noteikumu atzīšana – 7. pants

Noslēguma ieskaits ir līgums, ko parasti izmanto finanšu tirgos, lai ar vienu prasību/saistībām nokārtotu attiecībā pret darījumu partneri visas saskaņotās saistības, kuru kārtošanas termiņš vēl nav pienācis. Noslēguma ieskaits ir svarīgs finanšu tirgu efektivitātei, jo tas samazina kredītrisku un dod finanšu iestādēm iespēju samazināt to reglamentā prasīto kapitālu un/vai palielināt to riska darījumu apjomu. Problēma dažu dalībvalstu vispārējā maksātnespējas likumā ir tāda – ja kāda darījuma puse kļūst maksātnespējīga, tās prasības pret citām pusēm vairs nav iespējams ieskaitīt. Tomēr tirgus dalībniekiem ir būtiski, lai tie varētu paļauties uz juridiski aizsargātu ieskaita mehānismu darījumu partneru maksātnespējas gadījumā.

Tāpēc FND 7. pantā tika paredzēts noteikums, ka noslēguma ieskaita noteikums var stāties spēkā atbilstīgi tā nosacījumiem, neatkarīgi no maksātnespējas iestāšanās vai citām līdzīgām procedūrām vai notikumiem un neatkarīgi no dažiem citiem faktoriem, kas var ietekmēt noslēguma ieskaitu. Daudzām dalībvalstīm tas bija vēl viens jaunums un nebūt ne viegls solis prom no principa par vienlīdzīgu attieksmi pret maksātnespējas kreditoriem. Šobrīd noslēguma ieskaita princips ir vispāratzīts visās dalībvalstīs, bet vēl jānovēro, kā minētos ieskaita noteikumus piemēro praksē.

Ir iesniegti arī ieteikumi uzlabot ES ieskaita tiesību aktu saskanību un paplašināt direktīvas materiālās darbības jomu vēl tālāk par nodrošinājuma līgumiem. Komisija ir gatava apsvērt šādus ieteikumus, bet, tā kā direktīva pirmkārt skar finanšu nodrošinājumu un tikai perifēri – ieskaitu kā nodrošinājuma līgumu piemērošanas metodi —, tā uzskata, ka direktīvas grozījums nebūtu atbilstošs līdzeklis, lai uzlabotu vispārējo ES ieskaita sistēmu. Šķiet, būtu labāk, ja būtu vienots vairākas esošas direktīvas „pārklājošs" grozījumu komplekts, kura mērķis būtu uzlabot *acquis* konsekvenci. Papildus FND 7. pantam citi būtiski ES finanšu instrumenti, kas satur noteikumus par ieskaitu (un savstarpēju pārrēķinu), ietver NGD

(2. panta k) apakšpunktu un 3. pantu), Likvidācijas direktīvu[13] (23. un 25. punktu) un Regulu par maksātnespējas procedūrām 1346/2000 (EK) (6. pantu). Tomēr ir vajadzīga turpmāka šo jautājumu apsvēršana, lai redzētu, vai tāds risinājums ir īstenojams.

4.5. Jurisdikcijas kolīzija – 9. pants

FND 9. pantā minēto tiesību aktu konflikta noteikumu mērķis ir noteikt, kurš noteikums reglamentē zināmus īpašumtiesību aspektus, kas attiecas uz netieši turētajiem vērtspapīriem, ietverot ārvalstu elementu – jautājums, kas citādi var radīt tiesisko nedrošību. FND 9. pants atspoguļo dominējošo Kopienas noteikumu par tiesību aktu konfliktu, kas ir atrodams arī NGD 9. panta 2. punktā un Likvidācijas direktīvas 24. pantā, un kura pamatā ir princips par vērtspapīru konta atrašanās vietu. Šis noteikums atšķiras no noteikuma, kas ietverts Hāgas 2002. gada Vērtspapīru konvencijā un dod konta līguma slēdzējām pusēm zināmu brīvību piemērojamo tiesību aktu atlasē, lai noteiktu vērtspapīru īpašumtiesības. Minētie noteikumi ir nesavietojami un, ja Eiropas Kopiena nolemtu pieņemt Konvenciju, būtu attiecīgi jāgroza arī minētās trīs direktīvas.

Jautājums par to, vai Kopienai būtu vai nebūtu jāparaksta Konvencija, tiek apspriests Padomē, pamatojoties uz Komisijas 2003. gada priekšlikumu[14]. Savā juridiskajā novērtējumā[15] Komisijas dienesti ir vairākkārt uzsvēruši savu atbalstu Hāgas Vērtspapīru konvencijai. Šis novērtējums necenšas salīdzināt abus tiesiskos režīmus vai dublēt šo diskusiju. Abiem režīmiem kopīgs ir tas, ka tie cenšas panākt juridisku noteiktību par piemērojamiem tiesību aktiem attiecībā uz netieši turētajiem vērtspapīriem. Komisijas viedoklis ir tāds, ka šobrīd ne starptautiskajā, ne Kopienas līmenī nepastāv pietiekama tiesiskā noteiktība. Līdz ar to arī gadījumā, ja Padome nolemtu neturpināt darbu saistībā ar Konvenciju, FND 9. pants (tāpat kā NGD 9. pants un Likvidācijas direktīvas 24. pants) joprojām būtu jāgroza, lai uzlabotu situāciju Kopienā, precizējot tiešus kritērijus konta atrašanās vietas noteikšanai. Abu dalībvalstu, kas ir izstrādājušas tādus kritērijus, (Francijas un Portugāles) piemērs rāda, ka patiešām ir iespējamas dažādas interpretācijas.

5. SECINĀJUMI

Vairums dalībvalstu transponēja FND noteikumus savos tiesību aktos pēc īstenošanas termiņa, kas bija noteikts direktīvā, un deviņas — tikai 2005. gadā. Tādējādi tirgus pieredze saistībā ar direktīvas izmantošanu ir salīdzinoši nesena, un būtu pāragri veikt galīgo direktīvas ietekmes novērtējumu. Tomēr vispārējais iespaids ir tāds, ka FND darbojas labi un ir pieņemta īstajā brīdī. Novēršot administratīvo slogu un juridiskās formalitātes, kas agrāk kavēja nodrošinājuma procedūras, FND ir padarījusi finanšu nodrošinājuma ņemšanu un nodrošinājuma saistību piemērošanu vienkāršāku un efektīvāku.

Pamatojoties uz saviem atzinumiem, Komisija ierosina šādus turpmākos pasākumus:

---

13 Direktīva 2001/24/EK par kredītiestāžu reorganizāciju un likvidāciju, OV L 125, 5.5.2001., 15.-23. lpp.

14 Priekšlikums Padomes lēmumam par Hāgas Konvencijas parakstīšanu par Likumu, kas piemērojams dažām tiesībām attiecībā uz vērtspapīriem, ko tur starpnieks, COM (2003) 783, datums 15.12.2003.

15 Komisijas personāla darba dokuments "Dažu Hāgas Vērtspapīru konvencijas aspektu juridiskais novērtējums", SEC (2006) 910, datums 3.6.2006.

(1) kredītprasības: Komisija apsvērs grozījumu ierosināšanu FND darbības jomas paplašināšanai atkarībā no virzības, kas būs panākta attiecībā uz tehniskajiem jautājumiem saistībā ar kredītprasību izmantošanu par nodrošinājumu;

(2) atteikšanās noteikumi attiecībā uz darbības jomu: saglabāt atteikšanās noteikumus;

(3) atteikšanās noteikumi attiecībā uz atsavināšanu: svītrot 4. panta 3. punktu nākamajā FND pārskatīšanas reizē;

(4) izmantošanas tiesības: šobrīd turpmāka darbība nav vajadzīga;

(5) ieskaits: Komisija turpmāk pētīs iespēju uzlabot vispārējo ES ieskaita sistēmu;

(6) tiesību aktu konfliktu režīms: grozīt FND 9. pantu (kā arī NGD 9. panta 2. punktu un Likvidācijas direktīvas 24. pantu), vai nu Padomes lēmuma rezultātā parakstīt Hāgas Vērtspapīru konvenciju, vai arī (ja tas nenotiek) lai precizētu tiešus kritērijus konta atrašanās vietas noteikšanai.

- - - - -